

POSTANOWIENIE

Dnia 17 grudnia 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Agnieszka Żywicka

w sprawie z powództwa E.J. i M.S.
przeciwko Skarbowi Państwa - Izbie Administracji Skarbowej w W.
o odprawę pieniężną,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 17
grudnia 2025 r.,
na skutek skargi kasacyjnej strony pozwanej od wyroku Sądu Okręgowego we
Wrocławiu
z dnia 7 września 2023 r., sygn. akt VIII Pa 187/22,

- 1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2) zasądza od Skarbu Państwa - Izby Administracji Skarbowej w W. na rzecz E.J. i M.S. kwoty po 1350 zł (jeden tysiąc trzysta pięćdziesiąt złotych) wraz z odsetkami z art. 98 § 1¹ k.p.c., tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy we Wrocławiu, wyrokiem z 7 września 2023 r., po rozpoznaniu sprawy z powództwa E.J. i M.S. przeciwko Skarbowi Państwa - Izbie Administracji Skarbowej w W. o odprawę pieniężną na skutek apelacji strony pozwanej od wyroku Sądu Rejonowego dla Wrocławia- Śródmieścia we Wrocławiu z 27 października 2022 r. w punkcie I. oddalił apelację; w punkcie II zasądził od strony pozwanej na rzecz powódek kwoty po 1350 zł, tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w

postępowaniu apelacyjnym wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie za czas od dnia uprawomocnienia się orzeczenia o kosztach za II instancję do dnia zapłaty na podstawie art. 98 § 1¹ k.p.c.

Wyrok Sądu Okręgowego we Wrocławiu z 7 września 2023 r. zaskarżył Skarb Państwa - Izba Administracji Skarbowej w W., zastępowany przez Prokuratorię Generalną Rzeczypospolitej Polskie w całości.

Skarżący na podstawie art. 398³ §1 pkt 1 k.p.c., zaskarżonemu wyrokowi zarzucił naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. art. 163 ust. 4 ustawy z 27 sierpnia 2009 r. o Służbie Celnej (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r., poz. 1799 ze zm.: u. s. c.) w zw. z art. 170 ust. 3 i 4 ustawy z 16 listopada 2016 r. Przepisy wprowadzające ustawę o Krajowej Administracji Skarbowej (Dz. U. z 2016 r., poz. 1948, pw KAS) w zw. z art. 32 ust. 1 i art. 64 ust. 2 Konstytucji RP poprzez ich błędną wykładnię, polegającą na przyjęciu, że funkcjonariuszowi Służby Celno-Skarbowej, któremu przedstawiono propozycję zatrudnienia i który tę propozycję przyjął, przysługuje uprawnienie do otrzymania odprawy pieniężnej, podczas gdy prawidłowa wykładnia powołanych przepisów prowadzi do wniosku, że uprawnienie do odprawy przysługuje jedynie funkcjonariuszom, którzy nie otrzymali pisemnej propozycji określającej nowe warunki zatrudnienia albo pełnienia służby w strukturach Krajowej Administracji Skarbowej bądź tego rodzaju propozycji nie przyjęli. Mając powyższe na uwadze skarżący wniósł o: 1. uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego we Wrocławiu w całości oraz przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu we Wrocławiu do ponownego rozpoznania; 2. zasądzenie od powódek na rzecz Skarbu Państwa - Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym według norm prawem przepisanych wraz z odsetkami, o których stanowi art. 98 § 1¹ k.p.c.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący wskazał, że na podstawie art. 398⁹ §1 pkt 2 k.p.c., w sprawie istnieje potrzeba wykładni przepisów art. 163 ust. 4 u.s.c. oraz art. 170 ust. 3 i 4 pw KAS, które wywołują istotne rozbieżności w orzecznictwie Sądu Najwyższego oraz sądów powszechnych co do tego, czy wymienione przepisy mogą stanowić podstawę roszczeń o odprawę dochodzonych przez tzw. ucywilnionych funkcjonariuszy Służby Celno-Skarbowej. Powyższa sytuacja prowadzi do wydawania odmiennych rozstrzygnięć w sprawach

opartych na analogicznych stanach faktycznych. Skarżący podkreślił, że rozbieżności w orzecznictwie wyłaniają się na tle stosowania art. 170 ust. 3 i 4 pwKAS w zw. z art. 163 ust. 4 u.s.c., a przedmiot odmiennych rozstrzygnięć stanowi kwestia zasadności przyznania odpraw funkcjonariuszom, którzy przyjęli propozycje pracy na podstawie art. 171 pw KAS (tzw. ucywilnieni funkcjonariusze). W orzecznictwie prezentowane są dwa odmienne stanowiska co do zasadności przyznania ucywilnionym funkcjonariuszom odprawy, przy czym rozbieżności występują także w ramach orzeczeń wydawanych przez Sąd Najwyższy.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną powódki E.J. i M.S., na podstawie art. 398⁷ § 1 k.p.c. wniosły o: 1) odmowę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, 2) zasądzenie od pozwanej na rzecz każdej z powódek kosztów postępowania przed Sądem Najwyższym, w tym kosztów zastępstwa procesowego. W przypadku przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, wniosły o: 1) oddalenie skargi kasacyjnej w całości, 2) zasądzenie od pozwanej na rzecz każdej z powódek kosztów postępowania przed Sądem Najwyższym, w tym kosztów zastępstwa procesowego, 3) wyznaczenie rozprawy w trybie art. 398⁹ k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia w celu jej merytorycznego rozpoznania.

Skarga kasacyjna jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia. Nie przysługuje od każdego orzeczenia sądu drugiej instancji, które nie satysfakcjonuje strony skarżącej. Wnosi się ją do Sądu Najwyższego od prawomocnego wyroku poza tokiem instancji. Jej przyjęcie do merytorycznego rozpoznania musi być uzasadnione istotnym interesem publicznym, w szczególności potrzebą dokonania wykładni przepisów, które jeszcze nie doczekały się sądowej interpretacji albo wywołują poważne wątpliwości interpretacyjne, rozstrzygnięciem istotnych zagadnień prawnych, zwłaszcza o charakterze precedensowym, dotychczas nierozważanych przez Sąd Najwyższy, wreszcie wyeliminowaniem orzeczeń oczywiście i rażąco wadliwych. Wniesienie skargi kasacyjnej doznaje istotnych ograniczeń, pozwalających Sądowi Najwyższemu na wstępną selekcję spraw, które będą

merytorycznie rozpoznane (tzw. przedsąd). Ustawodawca uznaje za doniosłe zadania Sądu Najwyższego związane przede wszystkim z doskonaleniem wykładni prawa i jego stosowania, ujednolicaniem orzecznictwa, rozwojem jurysprudencji, a w dalszej kolejności zadania polegające na eliminacji w dostępnych granicach orzeczeń niegodnych ochrony ze względu na oczywiste naruszenie prawa lub wydanie ich w warunkach nieważności. Wymagania konstrukcyjne skargi określa art. 398⁴ § 1 i 2 k.p.c., nakładając na skarżącego obowiązek zawarcia w skardze wniosku o przyjęcie jej do rozpoznania oraz jego uzasadnienia.

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4). Z kolei zgodnie z art. 398⁴ § 2 k.p.c., określającym wymagania konstrukcyjne tego nadzwyczajnego środka zaskarżenia, skarga kasacyjna powinna zawierać wniosek o przyjęcie jej do rozpoznania i jego uzasadnienie. Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że istnieje przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w art. 398⁹ § 1 k.p.c., a jego uzasadnienie powinno zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy. Skarga kasacyjna nie jest bowiem (kolejnym) środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie. Z uwagi na przeważający w jej charakterze element interesu publicznego, służy ona kontroli prawidłowości stosowania prawa, nie będąc instrumentem weryfikacji trafności ustaleń faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego orzeczenia.

W niniejszej sprawie skarga kasacyjna zawiera wniosek o przyjęcie jej do rozpoznania uzasadniony w ten sposób, że w sprawie istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych, które wywołują istotne rozbieżności w orzecznictwie Sądu Najwyższego oraz sądów powszechnych (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.).

Zauważyć trzeba, że odwołanie się do przesłanki przedsądu, jaką jest potrzeba wykładni przepisów prawnych, budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, wymaga wykazania, że

określony przepis prawa, mimo że budzi poważne wątpliwości, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje wyraźnie wskazane przez skarżącego rozbieżności w orzecznictwie w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych, które należy przytoczyć (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08, Legalis nr 127030; z 28 marca 2007 r., II CSK 84/07, Legalis nr 2701754 i z 9 września 2022 r., I CSK 1494/22, Legalis nr 2741242). Stronę skarżącą obciąża obowiązek przedstawienia odrębnej i pogłębionej argumentacji prawnej, wskazującej na zaistnienie powołanej okoliczności uzasadniającej przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, zawierającej szczegółowy opis tego, na czym polegają poważne wątpliwości interpretacyjne (por. postanowienia Sądu Najwyższego z 8 lipca 2009 r., I CSK 111/09, LEX nr 570112 i z 29 września 2022 r. I CSK 3496/22, Legalis nr 2790349).

Powołanie się na przyczynę kasacyjną przewidzianą w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. wymaga wykazania przez stronę skarżącą, że chodzi o wykładnię przepisów prawa, których treść i znaczenie nie zostały dostatecznie wyjaśnione w dotychczasowym orzecznictwie lub, że istnieje potrzeba zmiany ich dotychczasowej wykładni, podania, w drodze stosownego jurydycznego wyводу, na czym owe wątpliwości polegają, a także że mają one poważny oraz rzeczywisty charakter i ich rozstrzygnięcie wiąże się z rozpoznawaną sprawą i jest istotne z punktu widzenia wyniku postępowania oraz publicznoprawnych funkcji skargi kasacyjnej.

W rozpoznawanej sprawie, podobnie jak w podobnych sprawach już rozpoznanych już przez Sąd Najwyższy (sygn. III PSK 65/24, III PSK 22/24), wątpliwości skarżącego dotyczyły wykładni przepisów art. 163 ust. 4 ustawy z 27 sierpnia 2009 r. o Służbie Celnej (Dz. U. z 2016 r. poz. 1799 z późn. zm.) oraz art. 170 ust. 3 i 4 ustawy z 16 listopada 2016 r. Przepisy wprowadzające ustawę o Krajowej Administracji Skarbowej (Dz. U. z 2016 r. poz. 1948). Należy zatem zwrócić uwagę, że Sąd Najwyższy zajął się już rozstrzygnięciem rozbieżności w orzecznictwie, które występowały w tym przedmiocie - 6 lutego 2024 r. podjęta została uchwała (III PZP 2/23, OSNP 2024 Nr 7, poz. 69, str. 18), zgodnie z którą funkcjonariuszowi służby celnej, który w świetle art. 165 ust. 3 ustawy z dnia 16 listopada 2016 r. - Przepisy wprowadzające ustawę o Krajowej Administracji Skarbowej, stał się funkcjonariuszem Służby Celno-Skarbowej, pełniącym służbę w

jednostkach Krajowej Administracji Skarbowej i który następnie przyjął propozycję, o jakiej mowa w art. 165 ust. 7 tej ustawy, określającą nowe warunki zatrudnienia, na podstawie umowy o pracę, stając się zgodnie z art. 171 ust. 1 wyżej wymienionej ustawy pracownikiem zatrudnionym w Krajowej Administracji Skarbowej, na podstawie umowy o pracę, przysługuje - w związku z zakończeniem służby - prawo do odprawy pieniężnej (art. 163 ust. 4 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o Służbie Celnej, w związku ze stosowanym odpowiednio art. 170 ust. 1, 3 i 4 Przepisów wprowadzających ustawę o Krajowej Administracji Skarbowej).

W ocenie Sądu Najwyższego, podstawa do przyjęcia poglądu o przysługiwaniu odprawy w takiej sytuacji wynika z prokonstytucyjnej wykładni przepisów ustawowych, uwzględniającej zasadę równości wobec prawa i równego traktowania przez władze publiczne. Sąd Najwyższy stanął zatem na stanowisku, zgodnie z którym, mimo że prawo do odprawy nie wynika wprost z art. 170 ust. 1 pw KAS, konieczne jest odstępnie od jego wykładni językowej na rzecz wykładni funkcjonalnej i systemowej. Taka możliwość wynika z analizy orzeczeń Sądu Najwyższego, w których podkreśla się trafnie, że odejście od wyników wykładni językowej jest uzasadnione wtedy, gdy prowadzi ona do absurdu albo do rażąco niesprawiedliwych lub irracjonalnych konsekwencji lub gdy zachodzi sprzeczność jej wyników z podstawowymi założeniami systemu prawnego, albo niemożność jej akceptacji, ze względów moralnych lub społecznych. Zdaniem Sądu Najwyższego, odprawa w służbach mundurowych ma charakter gratyfikacji za wieloletnią służbę dla Rzeczypospolitej Polskiej. Jest to dodatkowym uzasadnieniem dla jej wypłaty osobie, która w sposób niezawiniony i wbrew swojej woli służbę tę kończy. W przypadku funkcjonariusza, którego służba na skutek przyjęcia zaproponowanych warunków zatrudnienia na stanowisku w ramach korpusu służby cywilnej uległa zakończeniu i który utracił szereg uprawnień składających się na tzw. "prawo do munduru", konieczne jest zrekompensowanie mu dotychczasowych szczególnych warunków służby związanych z pracą w formacji mundurowej. Dlatego, uzasadnione jest odstępnie od rezultatów wykładni gramatycznej, zwłaszcza biorąc pod uwagę konstytucyjną zasadę równości w zakresie ochrony praw majątkowych. Sąd Najwyższy wskazał, że art. 64 ust. 2 Konstytucji RP jest uznaną w orzecznictwie Sądu Najwyższego podstawą uzasadniającą przyznanie świadczenia

funkcjonariuszom (por. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 26 stycznia 2006 r., III PZP 1/05, OSNP 2006 nr 15-16, poz. 227).

Nie można zgodzić się ze stanowiskiem, że skoro funkcjonariusz nawiązuje stosunek pracy w ramach Krajowej Administracji Skarbowej, to jego sytuacja jest jakościowo lepsza od sytuacji funkcjonariusza, który odrzucił przedstawioną mu propozycję. Sytuacja tych dwóch funkcjonariuszy jest analogiczna w zakresie wygaśnięcia stosunku służbowego, zarówno jeden, jak i drugi tracą swój status funkcjonariusza Służby Celno-Skarbowej, a w konsekwencji związane z nim przywileje (jak również obowiązki).

Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. i orzekł o kosztach postępowania (art. 98 k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c.).

M.G.

[a.ł]